

Valtuustoaloite huumeiden käytön ehkäisemisestä ja käyttäjien hoidon koordinoitavuudesta hyvinvointialueelle

Aluehallitus 14.01.2025 § 17

Valmistelija hallinnon asiantuntija Ella Sofia Aniranta, p. 040 506 5610

Selostus asiasta **Yleistä**

Aluevaltuuston 10.12.2024 kokouksessa jätettiin liitteenä oleva valtuustoaloite huumeiden käytön ehkäisemisestä ja käyttäjien hoidon koordinoitavuudesta hyvinvointialueelle (Toimi Kankaanniemi ja allekirjoittaneet).

Aluevaltuusto lähetti valtuustoaloitteen aluehallituksen valmisteltavaksi.

Toimivalta

Hallintosääntö 142 §

Esittelijä Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus Aluehallitus antaa valtuustoaloitteen edelleen terveydenhuollon palveluiden vt. vastuualuejohtaja Kati Kallimon, avoterveydenhuollon palvelujohtaja Anne Pihlin ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden palvelupäällikkö Tuula Antinahan valmisteltavaksi.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluehallitus 02.12.2025
2875/00.05.01/2024

Valmistelija vs. hyvinvointialuejohtaja Kati Kallimo Kati, p. 050 442 2302
palvelujohtaja, avoterveydenhuollon palvelut, Anne Pihl, p. 014 269 8877
palvelupäällikkö, nuorten mt-palvelut, Hanna Hämäläinen, p. 040 480 6010
päihdekoordinaattori, aoh/avoterveydenhuollon mt-palvelut,
Niko Virransola, p. 014 269 4620
palveluvastaava, avoterveydenhuollon mt-palvelut,
Jaana Santala, p. 046 923 1662
palveluvastaava, avoterveydenhuollon mt-palvelut,
Tuula Mäntylä, p. 044 459 7253
ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Tiina Salomaa, p. 014 269 4525
palvelujohtaja Nina Peränen, p. 014 269 8365
palvelupäällikkö, aikuisten kuntouttavat sosiaalipalvelut,
Satu Kokkonen, p. 040 074 2383
järjestökoordinaattori Arto Lampila, p. 050 312 5271
palvelupäällikkö, avoterveydenhuollon mt-palvelu,
Tuula Antinaho, p. 0142 690 400

Selostus asiasta

Yleistä

37 valtuutettua ovat tehneet 10.12.2024 valtuustoaloitteen huumeiden käytön ehkäisemisestä ja käyttäjien hoidon koordinaativastuun järjestämisestä Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Aloitteessa on esitetty, että Keski-Suomen hyvinvointialue ottaisi alueellaan toiminta- ja koordinoitivastuun huumeiden käytön ehkäisemiseksi sekä huumeiden käyttäjien hoidon järjestämiseksi yhteistyössä kuntien, poliisin ja muiden valtion viranomaisten, oppilaitosten, työntekijä- ja työnantajajärjestöjen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Vastaus valtuustoaloitteeseen on valmisteltu monialaisena yhteistyönä.

Ehkäisevän päihdetyön toteuttamista ja siihen liittyviä vastuita määrittelee Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan päihteiden kysyntään, saatavuuteen ja päihteiden käyttöön. Työn tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnallekin. Valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma tukee ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) toimeenpanoa ja on osa sosiaali- ja terveysministeriön päihde- ja riippuvuusstrategian mukaista toimintaa. Keski-Suomen hyvinvointialueella toimii ehkäisevän päihdetyön koordinaattori ja Keski-Suomen kunnissa toimii ehkäisevän päihdetyön koordinaatiotyötä tekevä henkilö. Edellä mainitut toimivat yhteistyössä ja muodostavat säännöllisesti kokoontuvan yhteistyöverkoston. Verkostossa on edustus myös järjestötoimijoista sekä hyvinvointialueen palvelutuotannosta.

Keski-Suomen hyvinvointialueella on tehty monialaista ja –ammattillista kehittämistyötä päihdetyön käytänteiden yhtenäistämiseksi, mutta myös toimijoiden keskinäisen yhteistyön tiivistämiseksi. Päihdelääketieteen yksiköiden siirtyminen Sovatek-säätiöltä hyvinvointialueelle vuonna 2024 on mahdollistanut päihdetyön hoito- ja palveluketjujen yhtenäistämisen hyvinvointialueella. Siirtymisen myötä haittoja vähentävä anonyymi päihdetyö (Visiitti) on laajentunut maakunnalliseksi. Lisäksi Jyväskylään on avattu ajanvaraukseton riippuvuusvastaanotto (Arvo), jonka kautta on mahdollisuus hakeutua vieroitus- ja opioidikorvaushoitoon. Opioidikorvaushoidon saatavuutta on lisätty. Potilasmäärät ovat nousseet 30-40 % vuosittain ja tarve hoidolle on edelleen kasvussa. Sekä haittoja vähentävien palveluiden että opioidikorvaushoidon saatavuuden lisääminen ovat myös THL:n huumekuolemien ehkäisyohjelman keskeisiä toimenpiteitä. Päihdelaitoskuntoutuspalveluiden kriteeristöä on yhtenäistetty. Päihdehoidon sisältöä on kehitetty moniammatillisesti (esim. päihdepsykiatria, C-hepatiitin hoito, sote-työparimalli, jolla pyritään tiivistämään sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistyötä). Päihdetyö on osa mielenterveys- ja päihdetiimien toimintaa koko maakunnan alueella.

Lasten ja nuorten kohdalla korostuu ennaltaehkäisevä työ, jota tehdään mm. kouluissa ja oppilaitoksissa osana opiskeluhuollon kokonaisuutta. Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyötä on kehitetty ja vahvistettu koko hyvinvointialueen toiminnan ajan varhaisen tuen ja hoidon edistämiseksi. Lasten ja nuorten mielenterveyden hoitoa ja päihdetyötä toteutetaan monialaisissa mielenterveys- ja päihdetyön tiimeissä eri puolilla aluetta. Ehkäisevää ja hoitavaa työtä ohjaavat lasten ja nuorten mielenterveyden ja alaikäisten päihdehoidon hoito- ja palveluketjut. Alueella on käynnistynyt lokakuussa 2025 nuorten huumekuolemien ehkäisyn hanke, jonka kautta vahvistetaan ja kehitetään monialaista sote-integroitua työtapaa sekä tehdään huumeiden käyttäjien pariin

kohdentuvaa jalkautuvaa sote-työparin työtä nuorten huumekuolemien ehkäisemiseksi. Myös nuorten rikosten tekijöiden varhaiseen toimiva Ankkuri-toiminta ehkäisee osaltaan lasten ja nuorten päihteiden käyttöä, jota koordinoidaan hyvinvointialueen toimesta.

Aikuisten sosiaalipalveluissa toiminnan kehittämisen painopisteenä on kotiin vietävät palvelut. Lakisääteisten, päihteitä ongelmallisesti käyttävien, päiväkeskusten (Hanska ja Miekku) toimintaa kehitetään päihde- ja asunnottomuuden kynnyksettömänä kohtauspaikkana. Tavoitteena on liikkuvan päiväkeskuspalvelun lisääminen asteittain hyvinvointialueella. Päihdeasiakkaille käynnistyy pilottina Jyväskylässä ja sen lähialueilla intensiivinen kuntoutumisen liikkuva tuki ja kotiin vietävää tukea järjestetään tarpeiden mukaisesti koko hyvinvointialueen alueella. Asumispalveluissa päihdeasiakkaiden yhteisöllistä asumista kohdennetaan tarpeista lähtien lisää Jyväskylään. Asunnottomuustyötä kehitetään Koti kaikille-Keski-Suomessa-hankkeen toimesta osana valtakunnallista pitkäaikaisasunnottomuuden ehkäisyohjelmaa.

Järjestöt ja seurakunnat ovat aktiivisesti mukana hyvinvointialueen palveluiden kehittämisessä osallistumalla sekä verkostoyhteistyöhön että hoito- ja palveluketjujen kehittämiseen. Kolmannen sektorin toimijat tuovat yhteistyöhön mukaan sekä omaa osaamistaan, että toiminnassaan mukana olevien ihmisten ääntä. Lisäksi apua tarvitsevia ohjataan järjestöjen toiminnasta hyvinvointialueen palveluihin, sekä toisin päin. Tämän ohjaustyön näkökulmasta on tärkeää, että toimijat tuntevat toisensa, ja että kolmas sektori huomioidaan hoito- ja palveluketjuissa.

Lopuksi:

Päihdetyön moniammatillinen – ja alainen kehittäminen hyvinvointialueella on vielä kesken johtuen palveluiden pirstaleisuudesta (palveluita tuotetaan tällä hetkellä eri palvelu- ja vastuualueilla).

Varmistaaksemme moniammatillisen ja -alaisen päihdetyön kehittämisen hyvinvointialueella toteutamme seuraavat toimenpiteet:

- tiivistämme hyvinvointialueella päihdepalveluiden välistä yhteistyötä,
- lisäämme yhteistyötä kuntien ja eri viranomaistahojen, kuten poliisin kanssa,
- tehostamme viestintää eri viestintäkanavilla päihdepalvelutarjontaan ja vertais- sekä läheistukeen liittyen.
- turvaamme toiminnan edellyttämän riittävän ja osaavan resurssin päihdetyön varmistamiseksi ja kehittämiseksi hyvinvointialueella talousarvion puitteissa
- Selvitämme ennaltaehkäisevän päihdetyön ja hoidon koordinointiin liittyvän moniammatillisen ja-toimijaisen ohjausryhmän perustamisen Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Huomiot:

- Alaikäisten vieroitus- ja päihdelaitoskuntoutus puuttuminen hyvinvointialueen palveluvalikoimasta on tiedostettu
- yli 18-vuotiaiden päihdelaitoskuntoutusta ei ole Keski-Suomessa omana toimintana

Toimivalta

Hallintosääntö § 16

Esittelijä

Vs. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

- 1) merkitä valtuustoaloitteeseen laaditun vastauksen tiedokseen,
- 2) lähettää sen edelleen tiedoksi aluevaltuustolle sekä
- 3) esittää aluevaltuustolle, että se toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Päätös